

Dembowska, M.:

A LENGYEL KÖNYVTÁROK EGYESÜLETÉNEK LEGFONTOSABB FELADATAI

A Lengyel Könyvtárosok Egyesülete ebben az évben ünnepi fennállásának 40.évfordulóját. Megalakítására az első világháboru vége felé került sor; a két háboru közötti husz esztendő alatt élénk tevékenységet fejtett ki, túlélte a konspirációs időszakot a hitleri megszállás alatt, a háboru befejeztével azonnal bekapcsolódott a lengyel könyvtárügy ujjaszervezésébe az új államrend és társadalmi viszonyok között.

A Lengyel Könyvtárosok Egyesülete jelenleg kb. 5.000 tagot számlál, s mivel valamennyi könyvtári hálózat dolgozóit felöleli, ezért az egyetlen szervezet, amely az egész lengyel könyvtárügy érdekeit képviseli. Ismeretes, hogy az egyes könyvtártípusok felett a felügyeletet - igazgatási szempontból - az egyes szakminisztériumok gyakorolják. Tarkítottal arra azonban, hogy a szakszervezetek eddig kötelező szervezeti "modellje" a szakszervezetek strukturáját a munkahelyektől, s nem a megfelelő foglalkozástól teszi függővé, lehetetlen egyetlen könyvtáros szakszervezet megalakítása.

Ilyen körülmények között a Lengyel Könyvtárosok Egyesületének végtelenül fontos és felelősségteljes szerep jut osztályrészül: nemcsak azoknak a dolgozóknak érdekvédelmét kell ellátnia, akik az alaki-jogi kötelekek hiánya ellenére is közös hivatás részeseinek érzik magukat, hanem a hatóságokkal és más tényezőkkel szemben valamennyi lengyel könyvtár nevében kell fellépnie, annak biztosítására törekedve, hogy a könyvtárak megfelelő módon teljesíthessék feladataikat.

E feladatok igen nagyjelentőségűek. Sohasem hangoztathatjuk és emelhetjük ki eléggé, hogy napjainkban a könyvtárak a fejlődés és haladás nélkülözhetetlen tényezői az élet minden területén. Jól szervezett és jól működő könyvtárak nélkül szó sem lehet a tudomány, a műveltség és a felvilágosodás terjesztéséről, a tudomány és technika

haladásáról, sem az igaz demokráciáról. Ez utóbbit csak akkor érjük majd el, amikor a legszélesebb, az államvezetésben való részvételre hivatott tömegek elérkeznek az értelmi fejlettség megfelelő fokára. S bár, sajnos, még mindig igen elterjedt nézet az, hogy a könyvtárak nem rentábilis, fogyasztó, beruházásokat követelő intézmények, amelyek semmilyen azonnali anyagi haszonnal nem járnak, azt kell mondanunk, hogy ez az álláspont rövidlátó, amely nem érti meg a modern társadalmak fejlődésének tényleges mozgatórugóit és indítékait.

A jelenleg érvényben lévő alapszabályok szerint a Lengyel Könyvtárosok Egyesületének feladata a könyvtárak és könyvtárosok érdekeinek képviselése és védelme, a könyvtári dolgozók szakképzettségének emelése és a könyvtártudomány fejlesztése.

Az Egyesület megérte, hogy a könyvtárak kellő színvonalának biztosításához mindenekelőtt megfelelően képzett könyvtárosokra van szükség. Éppen ezért nagy súlyt helyez a könyvtárosjelöltek képzésére és az aktív könyvtárosok szakmai továbbképzésére. A szakképzettséggel kapcsolatos követelmények megállapítása és azoknak a felsőbb szervek, ill. a könyvtárak igazgatóságai által történő betartása nemcsak a könyvtári munka magasabb színvonalra emelésének elengedhetetlen feltétele, hanem egyúttal az egyetlen út, amely a könyvtári hivatás kialakulásához és megszilárdulásához vezet.

Magától értetődik, hogy mivel a könyvtártípusok és a könyvtári módszerek különbözőek, mások és mások lesznek a szakképzettségi követelmények is. Mindenesetre azonban pontos kritériumokat kell felállítanunk a könyvtárosi munkára való felkészültség elbírálására.

Csupán a szakképzettség megállapítása után lehet szó a könyvtárosok jogainak és kötelezettségeinek, vagyis a könyvtári pragmatikának a megállapításáról, s a szakképzettségnek megfelelő díjazás elveinek szabályozásáról.

A könyvtárosi hivatás kérdéseinek figyelembe vételével - amelyek egyébként szoros kapcsolatban vannak maguknak a könyvtáraknak a kérdéseivel - a Lengyel Könyvtárosok Egyesülete egyúttal szem előtt tartja az egész lengyel könyvtárügy érdekeit, vagyis a különböző hálózatokhoz és kategóriákhoz tartozó könyvtárak szükségleteit. Törekvése arra irányul, hogy a lehető legkedvezőbb fejlődés feltételeit biztosítsa számukra.

A Lengyel Könyvtárosok Egyesülete Vezetőségének fő követelménye egy tárcaközi szerv létrehozása, amely országos viszonylatban biztosítaná a könyvtárpolitika koordinálását. A Nemzeti Könyvtár Tudományos Tanácsának javaslatára az egyesület memorandumot intézett a Minisztertanács Elnökéhez, valamint a Lengyel Népköztársaság Szejmjéhez, melyben a Miniszterelnökség mellett felállítandó Könyvtárügyi Tanács létrehozását kéri; a Tanács az egyes könyvtári hálózatok legkiválóbb képviselőiből állna, s az lenne a feladata, hogy könyvtári vonatkozású kérdéseket kezdeményezzen és véleményezzen. Ennek a követelménynek a megvalósulása jó úton halad, mert a Szejm Kulturális és Tudományos Bizottsága egyidejűleg /1957.X.7./ ugyancsak javaslatot szavazott meg, amelyben követeli központi szakmai szerv létesítését a könyvtári ügyek intézésére.

A Könyvtárügyi Tanács - mint szakmai és társadalmi szerv - természetesen nem rendelkezik majd hivatalos illetékességgel, vagyis nem lesz a kezében végrehajtó hatalom. Ezáltal továbbra is nyílt kérdés marad annak a központi szervnek a megteremtése, amely a könyvtárpolitikát irányítaná, s joga volna életbe léptetni könyvtári vonatkozású jogszabályokat és normákat. Ilyen szerv volt a háború utáni első években a Könyvtári Főigazgatóság, melynek létrehozása a lengyel könyvtárügy jelentős eredménye volt. Jelenleg a különböző hálózatokhoz tartozó könyvtárak különböző minisztériumok felügyelete alá tartoznak. Ezek közül a Művelődés- és Művészetügyi Minisztérium, a Népművelésügyi Minisztérium és a Felsőoktatásügyi Minisztérium foglalják magukban a legnagyobb könyvtári hálózatokat: a közművelődési könyvtárakat, az iskolai könyvtárakat és a legtöbb egyetemi könyvtárat. A többi könyvtár, - köztük rengeteg tudományos könyvtár -, a szakszervezeti és főleg a szakmai könyvtárak más minisztériumok és intézmények illetékességébe tartoznak. A Lengyel Könyvtárosok Egyesülete alapvető követelményének megfelelően, - ami nem más, mint a könyvtárpolitika egysége - azon a nézeten van, hogy országos szervet kell létesíteni, amely érdemleges védelmet gyakorolna mindenfajta könyvtár felett és megfelelő végrehajtó hatalommal is rendelkezne.

A könyvtárak szervezeti kérdéseinek országos viszonylatban történő szabályozásához az idevágó alapvető jogszabály - a könyvtári törvény - novellizálására van szükség. E törvény ui. már régen nem felel meg az élet feltételeinek és a könyvtárak szükségleteinek. A Lengyel Könyvtáro-

sok Egyesületének Vezetősége bizottságot létesített az új törvénytervezet megfogalmazására.

A szervezeti kérdések között fő helyen áll a Miniszterelnökség 1953.IX.24.-i - a szakkönyvtárakra vonatkozó - határozatában foglalt feltételek megvalósítása. A népgazdaság szolgálatában álló szakkönyvtárak jelentőségét mindaddig nem ismerték fel sem a felső szervek, sem a gyárak vezetőségei. Ezért a Lengyel Könyvtárosok Egyesülete követeli, hogy léptessék életbe az említett törvényjavaslatot /bár az sok szempontból tökéletlen/ s teremtsenek kedvező légkört a szakkönyvtárak fejlődése számára.

A szakkönyvtári szekció országos értekezletet készít elő az ebbe a kategóriába tartozó könyvtárak könyvtárosai számára. Az iskolai és a közművelődési könyvtárak, mint a népművelés alapvető forrásai, Egyesületünk állandó gondoskodásának tárgyát képezik. Az iskolai könyvtárak helyzete viszonylag kedvező, hiszen az elmúlt hónapok során rendezték a dolgozók besorolásának és javadalmazásának ügyét. Annál több komoly változtatásra van szükség a közművelődési könyvtárakban, mind szervezeti téren, mind a könyvtárosok helyzetének javítását illetőleg. A könyvállomány gyarapítására szolgáló megfelelő keret hiánya, személyzeti nehézségek, amelyeknek főoka a könyvtárosok alacsony javadalmazása, helyiséggondok, - ezek a közművelődési könyvtárak fő nehézségei. Ezeknek a kérdéseknek a megoldása egyrészt attól függ, hogy milyen álláspontra helyezkednek a központi hatóságok a könyvtárak szükségleteivel kapcsolatban - a lehető leggyorsabban életbe kell léptetni az új besorolási táblázatot, amit igen erősen szorgalmaz az Egyesület Vezetősége, másrészt attól, hogy milyen támogatást kapnak a könyvtárak és könyvtárosok a nemzeti tanácsoktól, melyeknek művelődési főosztályai ennek a támogatásnak megadására hivatottak.

A több minisztérium gondjaira bízott tudományos könyvtárak szorosabb kölcsönös együttműködés szükségét érzik, különösen a könyvanyag ésszerű gyarapítása terén. Vonatkozik ez elsősorban a külföldi irodalomra és annak terjesztésére - a könyvtárközi kölcsönzést és a tájékoztató szolgálatot előmozdító központi katalógusok formájában.

Szükség van továbbá a könyvtárosok tudományos munkájának megszerve-

zésére és koordinálására - országos viszonylatban és valamennyi könyvtárra kiterjedően. Itt arról van szó, hogy támogassuk azokat, akik különös tehetséget és kedvet mutatnak a tudományos munkához a könyvtárügy és a vele rokon szakmák terén s könnyítsük meg kezdeményezéseiket. Egyben azonban szükség van arra is, hogy a könyvtárosok ezt a munkát tervszerűen és egymásközt összehangolva fejtsék ki. A Nemzeti Könyvtár Bibliográfiai Intézete rendszeresen nyilvántartja az egyes intézmények vagy személyek által készített bibliográfiákat, viszont mind-ezideig nincs kimutatása arról, hogy milyen munkák folynak a könyvtárügy, a bibliográfia elmélete és módszertana, valamint a könyvtár-tudomány egyéb területein. Az egyesület a Tudományos munkák Ügyosztálya révén, - amely ugyancsak kezdeményez majd tematikákat, - eddig is véleményezte a terveket és tervezeteket és módszertani segítséget nyújtott, különösen a fiatal íróknak, segítve őket műveik kiadásában.

A Lengyel Könyvtárosok Egyesületének itt vázlatosan felrajzolt programja és feladatai csak azzal a feltétellel valósulhatnak meg, ha azt minél több könyvtáros magáévá teszi és mindent elkövet annaké életbeléptetése érdekében. A közös dolgainkban való aktív részvétel kell hogy jellemezze nemcsak a Vezetőség tagjait, hanem a körzetek és osztályok irányító szerveit és egyáltalán szervezetünk valamennyi tagját. Minél nagyobb lesz az ilyen tagok száma, minél általánosabb lesz a könyvtárosok között a közös akció szükségének megértése, annál könnyebben győzhetjük meg igazunkról a hatóságok képviselőit és szervezhetünk megfelelő helyet és megbecsülést a társadalomban.

Ahogy az Egyesület Vezetősége képviseli a hatóságokkal szemben és a központi intézmények előtt az egész lengyel könyvtárügy érdekeit, ugyanúgy kell az Egyesület vidéki központjai vezetőségének képviselőik valamennyi könyvtár és könyvtáros érdekeit a helyi hatóságok és intézmények előtt. Ezért van szükség a könyvtárosok között még ma is fennálló elkülönülési törekvések és azon hajlam leküzdésére, hogy az egyes kategóriákba tartozó könyvtárosok között versengés támadjon, vagy lebecsüljék a más hálózatban dolgozó könyvtárosokat. Ezzel szemben elengedhetetlen a közös célok és közös érdekek tudata és az egység érzése. Az Egyesület életképességéről és erejéről nem a Vezetőség

dönt, legyen bár a legaktívabb, hanem valamennyi, az Egyesületben tömörült könyvtáros aktív összefogása. A Vezetőség csak akkor lehet a könyvtárosok igazi képviselője, akkor tevékenykedhet célravezetően és hatékonyan, ha a könyvtárak és a könyvtárosok tényleges szükségleteit fejzi ki. Ahhoz, hogy ezt elérjük, terjesztenünk kell a könyvtárosok között az Egyesület feladatait és céljait, s meg kell bennük vetnünk saját felelősségük tudatának érzését ezeknek a céloknak a megvalósításáért.

Eredeti cím: Najważniejsze zadania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Megjelent: Bibliotekarz, 1957. 11/12.sz. 323-326.lap.

OSzK.fordítás: 1917.
